

SAAVU KIRKKOPOSTI 2/2024

SISÄLLYS

Julkaisutiedot	1
Pääkirjoitus	2
Helluntai ja lähetys – Yrjö Rossi	3
Missä sinä olet? Otteita kirjasta Alussa oli puutarha - Johanna ja Juha Tanska	3
Mitä on kuvailutulkkkaus? – koonnut Tuula Paasivirta	4
Alavan kirkon kuvailutulkkkausprojekti – Tuula Paasivirta	6
Saarna, Pyhä kolminaisuus – Tuula Paasivirta	9
Selityspalsta: Mitä on tunnustus, Aamenesta Öylättiin	11
Tampereen Kalevankankaan hautausmaan karttasovellus, Eva Wäljäs, muokannut Tuula Paasivirta	12
Virren tarina 131 -Tauno Väinölä	13
Virren sanat 131	14
Pyhä kolminaisuus –Kaisa Raittila	15
Kiitos lukijalle – äänilehden lukija vaihtunut	15
Loppusanat	15

JULKAISUTIEDOT

Piste- ja äänilehti päätoimittaja Tuula Paasivirta

Podcast äänilehti päätoimittaja Tuomo Burman

Piste ja äänilehden saa nyt myös tilattuna omaan sähköpostiin.

Yhteystiedot: ext-tuula.paasivirta@evl.fi (huomaa etuliite ext),tuomo.burman@burha.net

Yhteisosoite: saavukirkkoposti.kirkkohallitus@evl.fi

Lukija: Tuula Paasivirta

Julkaisija: Suomen ev.lut. kirkon Kirkkohallitus, KJY

Tämä on lehden 74. vuosikerta

Toimisto ja tilaukset: Arja Kunnala, p. 050 3525 723, sähköposti arja.kunnala@evl.fi,
PL 210, 00131 HELSINKI

Lehti on tilaajilleen maksuton

PÄÄKIRJOITUS

Tuula Paasivirta

Hyvää kesää meille kaikille. Juuri tätä kirjoittaessani näyttää alkukesän hellejakso joko päättyvän tai ainakin laantuvan.

Tässä kesän Saavu Kirkkoposti lehdessä pääaiheena on kuvailutulkatut kirkot. Kuvailutulkkauksen toi Suomeen parikymmentä vuotta sitten Näkövammaisten kulttuuripalvelu ja asiaan oli erityisesti vaikuttamassa rovasti Mikko Ojanen. Kuvailutulkkausta käytetään monipuolisesti kuvattaessa vaikeasti heikkonäköisille tai sokeille henkilöille esimerkiksi taideteoksia, tiloja ja tapahtumia.

Haastattelin tulkkaus ja kommunikaatio-ohjausopiskelija Olja Värtöä Kuopion Alavan kirkon kuvailutulkkauksesta. Hän on yksi tuon kuvauksen tekijöistä ja hän on lukenut Alavan kirkon kuvailutulkkauksen nauhalle. Tämän kuvailun voit itsekkin kuunnella etsimällä verkosta Alavan seurakunnan verkkosivut. Se on hyvin mielenkiintoinen kuvailu ja tuosta kuvauksesta hyötyvät muutkin kuin näkövammaiset ihmiset.

Alavan kirkon lisäksi kuvailutulkattuja kirkkoja ovat muun muassa Tampereen tuomiokirkko, Tampereen Pispalan kirkko ja myös Torniossa löytyy joitain tiloja kuvailutulkattuina. Tässä vain muutama esimerkki, en ole käynyt läpi kaikkia Suomen seurakuntia tästä näkökulmasta.

Tässä lehdessä kerrotaan myös lyhyesti Tampereen Kalevankankaan hautausmaan karttasovelluksesta. Siinä on kerrottu lähes sadan tamperelaisen tarinoita eri elämän osa-alueilta ja kuvailtu muun muassa hautausmaan muistomerkkejä. Kalevankankaan hautausmaa on hyvin mielenkiintoinen käyntikohde ja kannattaa kuunnella kuvailu joko verkosta tai mobiililaitteella. Tämä löytyy etsimällä verkosta www.kalevankangas.fi

Käsitteet kuvailu ja kuvailutulkkaus menevät helposti sekaisin, ja niitä käytetäänkin usein toistensa synonyymeina. Käsitteet voidaan kuitenkin erottaa toisistaan: kuvailutulkkaus on useimmiten ennakkoon käsikirjoitettu ja ammattilaisen tekemää palvelua, josta maksetaan korvaus. Kuvailu sen sijaan on kielellistä kuvailua, jota tuotetaan esimerkiksi puheella ja muun arkisen toiminnan rinnalla. Me kaikki teemme kuvailua huomaamattamme, ja kuvailun taitoa voi myös harjoitella.

Tässä lehdessä on myös perinteinen saarna, jonka olen pitänyt Helsingissä toukokuussa 2024 ja se käsittelee kolminaisuutta, Isää, Poikaa ja Pyhää Henkeä.

Tästä lehdestä alkaen minä, lehden päätoimittaja Tuula Paasivirta, luen lehteä teille kuulijoille. Lukuohjelman opettelu on ollut jännittävää ja mielenkiintoista. Toivon palautetta lukemisesta ja muustakin lehteen liittyen. Aikaisempi lukijamme Hannele Töllikkö vielä neuvoi ja avusti minua tämän lehden lukemisessa. Lämmin kiitos Hannelelle kaikista lukemistasi lehdistä. On ollut miellyttävää kuunnella lehteä.

Toivotan kaikille hyvää kesää ja virkistäviä päiviä. Kannattaa käydä kristillisillä kesäjuhlilla, mikäli se on mahdollista. Niitähän on melko paljon eri puolilla Suomea eri herätysliikkeiden järjestäminä.

Tuula Paasivirta

HELLUNTAI JA LÄHETYS

Hartauspuhe helluntai-viikolla 2024

Yrjö Rossi, eläkkeellä oleva pastori, Lohjan seurakuntalainen, Lohjan seurakunnan verkkosivut

On helluntai. Alkukesän ihana juhla, kun koko luonto herää jälleen eloon. Uuden elämän syntymisestä kertoo myös helluntain sanoma. Apostolien tekojen toisessa luvussa kerrotaan ensimmäisestä kristillisestä helluntaista, kun 50 päivää Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeen hänen seuraajansa saivat Pyhän Hengen. He alkoivat todistaa Jerusalemiin eri maista tulleille näiden omalla kielellä.

Tuona päivänä 3000 ihmistä otti sanoman Jeesuksesta vastaan ja heidät kastettiin. Näin syntyi seurakunta ja alkoi lähetystyö, jonka tavoitteena on viedä evankeliumin hyvä sanoma kaikille kansoille heidän omalla kielellään. Pyhä Henki johti apostoleja ja muita kristittyjä, antoi voiman ja ilon viedä pelastuksen sanomaa lähelle ja aina maan ääriin asti.

Lähetystehtävä on vielä kesken, sillä läheskään kaikkia kieliä ja kansanryhmiä evankeliumi ei ole vielä tavoittanut. Kristillisiä seurakuntia on jo kaikissa maissa, mutta vielä on tuhansia kansanryhmiä, joilla ei ole Jumalan sanaa eikä seurakuntaa. Kun evankeliumi viedään heille, Pyhä Henki muuttaa yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen elämää. Sana ylösnousseesta Vapahtajasta vaikuttaa anteeksiantamista, vapautta ja rakkautta. Maailma kaipaa rauhaa ja yhteyttä ihmisten välille.

Kaikki Jeesukseen uskovat ovat saaneet Pyhän Hengen. Hän kutsuu meidät palvelemaan lähimmäisiämme monin eri tavoin omassa yhteisössämme ja kaukana maailmalla.

MISSÄ SINÄ OLET?

Otteita kirjasta Alussa oli puutarha, kirjoittanut Johanna ja Juha Tanska, Kirjapaja 2013. Koonnut Tuula Paasivirta

Käyn kuuntelemaan. Avaan ulko-oven ja astun ulos, avaan korvani pienille äänille. Herkistyn äänten erillisyydelle – punarinta, tuolla kirjosiippo, alkava sade – ja sille yhteydelle joka niillä on toisiinsa, ja hiljaisuuden hetkille, hiljaisten äänien viesteille. Puutarhaa kuunnellessa on tavallista helpompaa siirtyä kuuntelemaan omaa itseä. Sisäinen hiljaisuutemme on tila, jota voi niin ikään oppia kuuntelemaan. Mutta meidänkään sisällämme ei vallitse tyhjyys, täydellinen hiljaisuus. Ainakaan sitä ei voi löytää, ellei ensin anna arvoa hiljaisille äänille. Mitä minussa tapahtuukaan juuri nyt? Millaisia viestejä kehoni haluaa minulle lähettää, mitä sanovat kireät leukaperät, puristus rinnassa tai kipu alaselässä? Missä minä oikein olen tässä elämänvaiheessa? Kuka minä olen syvällä kuorikerrosteni alla? Mitä minun oma ytimeni haluaa kertoa, mistä muistuttaa minua?

...

Rukous on sydämen puhetta Jumalalle, niin opittiin jo päiväkerhossa tai rippikoulussa. Sydämen puhetta, luottavaa ja aitoa, syvältä sisimmästämme, todellisesta minästä kumpuavaa. Mutta

miksi se onkin pää, joka useimmiten puhuu Jumalalle, suu ja aivot muodostavat sanoja, sanoittavat pyyntöjä, kertovat Jumalalle yksityiskohtia, keksivät monimutkaisia ilmaisuja, käyttävät koukerokieltä ja loppukaneetteja, selostavat, selittävät, luettelevat, pitävät yllä kuorta ja hurskasta julkisivua. Rukouksemme on hämmentävän usein aivojen puhetta Jumalalle.

...

Sydän sijaitsee jonkin verran alempana. Kuulostelee, tunnetko sydämeni läsnäolon. Älä ajattele sitä, yritä vain tuntea se.

...

Miten sydän vastaa, kun Jumala kysyy, missä sinä olet?

...

Alussa oli puutarha - Viisautta kasvaa maassa on Johanna ja Juha Tanskan kirja puutarhan vuoden kierrosta. Puutarha on arkista aherrusta, mutta sillä on myös syvempiä merkityksiä. Kyntäminen, kylväminen, maan mouhiminen ja kitkeminen voivat olla myös hengellisiä harjoituksia. Työn lomassa kirjailijat, eli puutarhurit, pysähtyvät myös kuuntelemaan ja katselemaan Jumalan luoman luonnon ja kasvun ihmeitä. Kirja löytyy saavutettavuuskirjasto Celiasta äänikirjana.

MITÄ ON KUVAILUTULKKAUS

koonnut Tuula Paasivirta

Maamme kokenein kuvailutulkki on Anu Aaltonen. Hän on toiminut kuvailutulkkauksen kehittäjänä, tuottajana ja toteuttajana vuodesta 2005 lähtien, Näkövammaisten Kulttuuripalvelu ry:n ensimmäiseltä kuvailutulkkurssilta asti. Hän on kouluttanut ja tulkannut laajasti, hyvin monissa elokuvissa, televisiossa ja muun muassa hän kuvailutulkki presidentti Martti Ahtisaaren hautajaiset Television Yle yksi kanavalla syksyllä 2023.

Toinen tunnettu ammattikuvailutulkki on Carita Lehtniemi. Toki ympäri maata on kokeneita kuvailutulkkeja teattereissa, museoissa ja monissa muissa yhteisöissä. Järjestöasiantuntija Aatu Komsu kertoo kuvailutulkkauksesta: -Kuvailutulkkauksella tarkoitetaan sitä, että esim. valokuvan tai piirroksen sisällöstä tarjotaan näkövammaiselle lukijalle kirjoitettu selostus.

Kuvailutulkkaus on saavutettavuuspalvelu, josta erityisesti näkövammaiset ihmiset hyötyvät. Kuvailutulkkaus muuttaa sanoiksi kuvallista tietoa, jota näkövammaisen ihminen ei pysty näkemään. Kuvailutulkkauksen ansiosta näkövammaisen ihminen pääsee yhdenvertaisena osalliseksi visuaalisesta kulttuurista ja tiedosta. Saavutettava kokemus hyödyttää myös heikkonäköisiä ja näkeviä ihmisiä, sillä kuvailutulkkaus auttaa hahmottamaan kuvia ja kiinnittämään huomion kuvan tai taideteoksen ymmärtämisen kannalta olennaiseen tietoon.

Mikä on kuvailutulkki?

Kuvailutulkki on koulutettu kuvailutulkkauksen ammattilainen. Kuvailutulkki kuvailee sanoin miltä asiat näyttävät. Kuvailutulkki auttaa sokeaa tai näkövammaista ihmistä näkemään ja ymmärtämään kuvallisia asioita.

Kuvailutulkkin asiantuntemus sokeiden ja heikkonäköisten tarpeista ja perehtyneisyys kuvailutulkattavan sisällön aihepiiriin ovat edellytyksiä onnistuneelle kuvailutulkkaukselle.

Koulutettu kuvailutulkki kunnioittaa tulkattavaa lähdeoste ja sen tekijää, ja ymmärtää vastuunsa sanavalintoja tehdessään.

Kuvailutulkkausta koskeva lainsäädäntö

Suomi on ratifioinut YK:n Vammaisten oikeuksien yleissopimuksen, jonka artiklassa 30 eri valtiot tunnustavat vammaisten ihmisten oikeuden osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa kulttuurielämään. Tällä hetkellä Suomen laki velvoittaa kuvailutulkkaukseen ainoastaan digitaalisten palveluiden osalta. Kuvailutulkkausta ei kuitenkaan vaadita, jos visuaalisesti esitetty asia käy muulla tavalla sanallisesti ilmi, ja laki koskee vain julkisia verkkopalveluja, joista Yleisradio on rajattu pois.

Kuvailutulkattut taidenäyttelyt

Tämä lainsäädännön suppeus on sikäli mielenkiintoista, että kuvailutulkkausta on käytetty ja käytetään paljon muissa yhteyksissä, esimerkiksi näkövammaisten omat Kulttuuriyhdistykset ovat jo kohta parikymmentä vuotta järjestäneet ainakin pääkaupunkiseudulla retkiä taidenäyttelyihin, joissa koulutettu kuvailutulkki kuvaa taideteoksia sokeille ja heikkonäköisille henkilöille.

Kuvailutulkki ei sensuroi näkemäänsä. Hän ei suodata taideteosta oman maailmankuvansa mukaiseksi. Kuvailutulkki kuvailee näkemänsä ilman tulkintaa tai henkilökohtaisia kommentteja. Jos hän haluaa tuoda oman tulkintansa esiin, hän tekee selväksi, että se on hänen henkilökohtainen kokemuksensa, eikä teoksen ominaisuus.

Kuvailutulkkaukset vie aikaa. Kuvailutulkattun opaskierroksen aikana ei välttämättä ehdi käsitellä kaikkia niitä kohteita, kuin tavallisella opaskierroksella opas käy läpi. Kuvailutulkki valitsee näyttelyn kannalta olennaiset teokset ja keskittyy niiden välittämiseen kuulijalle.

Digitaalinen maailma ja kuvailutulkkaukset

Iso asia ja osin oma maailmansa on sosiaalisen median ja digitaalisen maailman kuvailutulkkaukset ja saavutettavuus. Sitä vain sivutaan tässä jutussa. Käytännössä iso osa kuvista, videoista ja muista materiaaleista voidaan kuvailutulkata joko niin, että joku läsnä oleva näkevä henkilö kuvailee kuvan sosiaalisessa mediassa heikkonäköiselle tai sokealle henkilölle. Tai tekoäly on ehdottanut sosiaalisessa mediassa olevaan kuvaan vaihtoehtoisia tekstejä. Kuvat voidaan siis sosiaalisessa mediassa ja muuallakin verkossa kuvailutulkata niin, että näkövammaisten käyttämät ruudunlukuohjelmat lukevat tämän mainitun vaihtoehtoisen tekstin ja näkevä ei näe eikä kuule sitä tekstiä ollenkaan.

Kuten sanoin, vaikkapa Facebookissa oleviin kuviin tekoäly tarjoaa tai ehdottaa jonkin tekstin. Tyyliin ”Kuvassa on kukka” ja Facebookin käyttäjä voi itse käydä muokkaamassa tätä vaihtoehtoisia tekstejä tyyliin. ”Kuvassa on punainen orvokki” eli vielä joskus käy niin, että ihminen on tekoälyä taitavampi. Mutta en mene tässä lehtijutussa digitaalista maailmaa ajatellen tämän tarkemmin yksityiskohtiin. Siitä löytyy kiinnostuneille lisätietoa Näkövammaisten liiton ja Näkövammaisten kulttuuripalvelun sivuilta. Ja artikkelin lopussa olevasta lähdeluettelosta löytyy lisää tietolähteitä.

Muuta kuvailutulkkauksesta

Kuvailutulkkauksesta löytyy käytännön tietoa ja jo yliopistotasoista tutkimustietoakin runsaasti. Kuvailutulkkauksen aihealueet ja ympäristöt on monipuolistunut paljon siitä, mistä Suomessa lähdettiin noin 20 vuotta sitten. Tämä on hieno asia.

Kuvailutulkatuista elokuvista ajantasaisen tiedon saat lataamalla MovieReading-sovelluksen älypuhelimien ja tarkistamalla uusimmat kuvailutulkattut elokuvat tästä sovelluksesta. Ensimmäinen kuvailutulkattu elokuva on Postia pappi Jaakobille. Se on Klaus Härön ohjaama suomalainen elokuva vuodelta 2009. Pääosissa ovat Kaarina Hazard ja Heikki Nousiainen.

Olet ehkä huomannut, että yleisradio ajoittain lähettää television puolella kuvailutulkattuja ohjelmia ja elokuvia. Niistä ilmoitetaan erikseen kunkin ohjelman yhteydessä. Kuvailutulkkaus on automaattisesti päällä, jos sinulla on televisiossasi päällä näkövammaisille tarkoitettu palvelu, joka lukee tekstit ääneen vaikkapa televisiosarjoista. Kuvailutulkaaja kertoo muun muassa keitä kuvassa kulloinkin on ja mitä he tekevät, mikäli se ei selviä vuorosanoista tai muusta puheesta. Kuvailutulkkaus on laajentunut myös teatterinäytöksiin ja muihin tilaisuuksiin. Uutena aluevaltauksena on myös kirkkojen kuvaus ja siitä on erillinen juttu tässä lehdessä.

Lähteet: Aatu Komi: Kaikille avoimia webinaareja tarjolla toukokuussa. Julkaistu 2021 Näkövammaisten kulttuuripalvelun sivulla.

Kuvailutulkaussivustoja:

<http://www.kuvailutulkkaus.com/>

www.anuaaltonen.com

www.nakovammaistenliitto.fi/fi/kuvailu-ja-kuvailutulkkaus

ALAVAN KIRKON KUVAILUTULKKAUSPROJEKTI

Tuula Paasivirta

Alavan kirkon kuvailutulkkausprojekti toteutettiin käytännössä keväällä 2024. Kuopiolaisen Alavan seurakunnan yhteistyökumppanina toimi HUMAK, Humanistinen ammattikorkeakoulu ja sieltä lehtori Tanja Gavrilov sekä tulkkaus ja kommunikaatio-ohjaus opintosuunnan puhetulkkiopiskelijat Olja Värtö ja Johanna Lappi. Oppilaitoksen pääpaikka on Helsingissä, mutta sen kampukset levittäytyvät viidelle eri paikkakunnalle. Nelivuotisessa tulkkauskoulutuksessa voi valita myös viiden opintopisteen kuvailutulkkauskoulutuksen. Viimeksi se järjestettiin Alavan projektia ajatellen sopivasti keväällä 2024.

Mistä kaikki alkoi

Syksyllä 2023 Kuopiossa vietettiin Valtakunnallista kehitysvammaisten kirkkopäivää. Humakin (AMK) tulkkaus ja kommunikaatio-ohjaus opintosuunnan opiskelijat osallistuivat kirkkopäivän suunnitteluun ja toteutukseen osana opintojaan. Tulkkiopiskelijat Johanna Lappi ja Olja Värtö työskentelivät kirkkopäivässä saavutettavuusavustajina. Yhteistyö kirkon kanssa koettiin hyvänä. Näin ollen oli hyvä jatkaa yhteistyötä muun muassa Alavan seurakunnan luottamushenkilö ja Saavu Kirkkoposti postcadin päätoimittajan Tuomo Burmanin houkuttelemana kohti uusia haasteita saavutettavuuden ja kuvailutulkkauksen maailmassa, iloitsee haastateltavani Olja Värtö.

Työryhmän toteutusaikataulu

Keväällä 2024 Värtö ja Lappi kuvailivat Alavan kirkkosalin Kuopion Alavan seurakunnan YouTube-kanavalle. Löydät sen Alavan seurakunnan verkkosivulta tai youtubesta etsimällä Alavan seurakunta. Kuvaus kestää lähes 14 minuuttia. Lukemisen käytännön toteutus on hyvin onnistunut Olja Värtön lukiessa kuvailua. Hänen toteuttamansa luenta on miellyttävää ja sujuvaa kuunneltavaa.

Koulutus tuo työkaluja

Värtö kertoo koulutuksen merkityksestä itselleen: - Koulutus antaa työkaluja tekemiseen ja tuo ymmärrystä, miksi asioita tehdään tietyllä tavalla. Kysyn mitä eroa on kuvata kirkossa olevaa taideteosta kuin muuta tilaa? Hän vastaa: - Tulkkioiskelijana en lähde tulkitsemaan teosta, vaan kuvaan sen, mitä näen. Sen sijaan tulkin työn periaatteet ovat tärkeitä työkaluja tässäkin työssä, painottaa Värtö.

Hän sai paljon apua työhönsä Riitta Lahtisen kirjasta Aisti kuvailu. Tämä kirja löytyy myös Saavutettavuuskirjasto Celiasta äänikirjaksi luettuna. Värtön sanoin: - Kirja toi täsmällisyyttä siihen, miten kuvataan ja mitä kuvataan. Tärkeää on kuvailun täsmällisyys ja valinnat. Tällä tarkoitan, sitä miten kirkon penkit tai vaikkapa taideteokset kuvataan, mutta aivan erityisesti koulutuksesta ja ohjeista oli apua kirkkosalin tilakoon ja mallin kuvaukseen. Riitta Lahtinen opetti meitä tämän päättyneen kevään kuvailutulkkaukskurssilla, toteaa Värtö.

Jännittävä hanke

Olja kiinnostui tehtävästä jo syksyn hyvien yhteistyökokemusten jälkeen, kuten aiemmin mainitsin. Toki silti ajatus kuvailun tekemisestä tuntui haastavalta, toteaa Olja Värtö. Humakissa Tulkkauksen ja kommunikaatio-ohjauksen opintoihin kuuluvan viiden opintopisteen Kuvailu-opintojakson suorittamisen jälkeen osaamista ja työkaluja oli kuitenkin kertynyt sen verran, että hän tarttui haasteeseen yhdessä Johanna Lapin kanssa. He kertovat Alavan seurakunnan Alavapodcastissa, että kuvailu valmistui lopulta ison joukon yhteistyönä. Seurakunnan työntekijät antoivat arvokasta tietoa kuvailun tueksi, ja siitä opiskelijat ovat kiitollisia. He oppivat paljon kirkollisesta sanastosta ja termistöä.

Toki tämän kuvailun tekeminen oli iso ponnistus ja se oli oppimiskokemus kaikille osapuolille, vahvistaa Värtö. Molemmat opiskelijat Olja ja Johanna ryhtyisivät jatkossakin mielellään vastaaviin tehtäviin, mikä kertoo tehtävän mielekkyydestä osana tulkkiointoja. Johanna Lappi kirjoitti lopullisen käsikirjoituksen yhteisistä nauhoituksista haastateltavien tapaamisissa.

Kysyn mikä oli mukavinta tässä työssä. Olja sanoo: - Tuomo Burmanin opetukset, miten mikkiin puhutaan, oikea hengitystekniikka, jotta äänestä tulee mahdollisimman raikas. Ja oli ihana saada koko paketti valmiiksi. Tykkäsin tutustua uusiin ihmisiin ja iloitsin yhteistyöstä, erityisesti työn jaostamme Johannan kanssa. Vaikka kuvailu suunniteltiin yhdessä niin Johanna viilasi kuvailutekstit loppuun. Koska olemme tulkkioiskelijoita pidimme oikeutenamme kuvailutulkkauksen lisäksi ottaa mukaan muita tulkkauksen elementtejä. Haastavinta oli yhdistää eri osat toisiinsa, toteaa Värtö. Kuvailun nauhoitus on käytännössä toteutettu paikan päällä Alavan kirkossa.

Kuvailussa kerrotaan, mitä nähdään!

Alavan kirkon kirkkosali on nyt saatu kuvailtua. Tämä tarkoittaa sitä, että kirkon ulkoasu, väritys, sisustuselementit ja sommittelu on saatettu kielelliseen muotoon niin, että siihen pääsevät käsiksi myös henkilöt, jotka eivät näe ympäristöään. Kuvailun tehtävänä onkin sanallistaa kaikkea näkyvää näkövammaisille tai heille, jotka eivät jostain muusta syystä pääse kuvailtavaa tilaa havainnoimaan. Värtölle kielellinen sanallistaminen on tärkeitä. Tästä hän puhuu mielellään, mutta ennen kaikkea hän tekee käytännön työtä.

Tämän kuvailun keinoin näkövammaiset henkilöt saavat tietoa ihmisistä, rakennuksista, ympäristöstä ja taiteesta – kaikesta siitä, mitä voimme nähdä ympärillämme. Kuvailutulkkaja kertoo siis näkemänsä, mutta ei lähde tulkitsemaan sitä. Tulkinta näkyvästä syntyy lopulta kuvailun vastaanottajan mielessä. Tästä Olja Värtö puhuu myös mukavassa haastatteluhetkessä teamsissa. Hänestä huokuu innostus tähän työhön. Samoin kuin asiantuntemus ja kyky paneutua kulloiseenkin käsillä olevaan tehtävään.

Yleisestä yksityiskohtiin

Kannattaa kuunnella kirkon kuvailu – olitpa nähnyt kirkkoa tai et. Sen lisäksi, että valmistuneesta kuvailusta saa tietoa Alavan kirkosta, saa siitä myös vinkkejä siihen, kuinka ympäristöjä tai rakennuksia voi kuvailla. Alavapodcastissa Olja ja Johanna summaavat kuvailussa tärkeäksi järjestyksen, jossa asioita kuvaillaan: kuvailussa edetään aina yleisestä kohti yksityiskohtia.

Kuvailuun liittyy myös monia muita oppeja, jotka helpottavat kuvailun vastaanottamista. Oppeja meille tulkeille ovat esimerkiksi se, että kuvailussa on järkevää käyttää käsitteitä, joita on helppo ymmärtää. Lisäksi kuvailussa on tärkeää sanallistaa kaikkea näkyvää ilman, että ympärillä näkyvää tietoa alkaisi sensuroida, vahvistaa Värtö.

Alavan kirkon kuvailusta hyötyvät monenlaiset kirkkoon tulijat

Vaikka kuvailuvideon otsikossa kerrotaan, että kuvaillaan Alavan kirkkosalia, niin kyllä siinä kuvaillaan myös kirkon ympäristöä ja kirkkoa ulkoapäin. Näin ollen näkövammaisten lisäksi liikuntavammaiset henkilöt saavat oivia vinkkejä, miten ja mistä suunnasta tulla kirkkoon ja miten kirkolla liikutaan.

Video on tekstitetty

Tästä videosta on suuri myös hyöty ulkopaikkakuntalaisille tai harvoin kirkossa käyville henkilöille. Useimmat autismin kirjon henkilöt hekin hyötyvät, kun saavat rauhassa videon avulla tutustua kirkkoon ja sen ympäristöön. Kuulovammaiset ja kuuroutuneet henkilöt saavat hekin tarpeellista informaatioita eli arkista tietoa omalle kirkkomatkalleen ja seurakunnan elämään osallistumista varten, koska videossa on myös tekstitys.

Kaikki eivät saa tulkkia

Sokea tai heikönäköinen ei voi tilata kuvailutulkkia vaikkapa taidenäyttelyyn tai työkokoukseen. Kuuro ja kuurosokeat henkilöt voivat tilata omalle kommunikointitalalleen sopivan tulkin. Puhevammaisen voi tilata puhetulkin Kelasta tietyin edellytyksin käyttöönsä. Onko tässä yksi kehityshaaste, että olisi kuvailutulkkeja käytettävissä?

Lähteet:

Tanja Gavrilov: /www.humak.fi/blogit/alavan-kirkkoon-voi-tutustua-nyt-myos-kuvailutulkkauksen-avulla.

Alavan kirkon youtube kanava: Kuvailutulkattu kirkkosali kuunneltu 2.6.2024.

Tuomo Burman: Alavapodcast haastattelu 19.4.2024

Lahtinen, Riitta ; Palmer, Russ ; Lahtinen, Merja: Aisti kuvailu 2009

Paasivirta Tuula: Olja Värtön haastattelu 31.5.2024

SAARNA

Saarna sunnuntai 26.5.2024 Helsingissä Pyhä kolminaisuus, Pyhä kolminaisuus
Tuula Paasivirta

Pyhäpäivän ensimmäinen lukukappale 4. Moos. 6:22–27

Herra sanoi Moosekselle:

”Sano Aaronille ja hänen pojilleen: Kun siunaatte Israelin, lausukaa sille näin:

- Herra siunatkoon sinua ja varjelkoon sinua,

Herra kirkastakoon sinulle kasvonsa

ja olkoon sinulle armollinen.

Herra kääntäköön kasvonsa sinun puoleesi

ja antakoon sinulle rauhan.

Kun he näin siunaavat Israelin minun nimeeni, minä annan sille siunaukseni.”

Pyhäpäivän evankeliumi eli saarnateksti Matt. 28:16–20

Kaikki yksitoista opetuslasta lähtivät Galileaan ja nousivat vuorelle, minne Jeesus oli käskenyt heidän mennä. Kun he näkivät hänet, he kumarsivat häntä, joskin muutamat epäilivät. Jeesus tuli heidän luokseen ja puhui heille näin: ”Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä.

Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti.”

Saarna alkaa

Tänään toukokuisena sunnuntaina saamme liittyä 700 vuotta vanhaan perinteeseen, kun vietämme tätä helluntain, Pyhän Hengen ja seurakunnan perustamisen jälkeistä sunnuntaita Pyhän Kolminaisuuden juhlanä. Aloitimme tämän jumalanpalveluksen Isän, Pojan ja Pyhän hengen nimeen eli kolminaisuus näkyy kaikissa jumalanpalveluksissa vahvasti.

Tämän pyhäpäivän sanomaan kiteytyy kirkon opetus Jumalan kolmiyhteydestä. Pyhän Kolminaisuuden päivä on uskontunnustuksen päivä. Se on samalla oikeastaan aika vaikea asia ymmärtää ja silti se on uskomme keskeisiä asioita.

Tämän sunnuntain raamatuntekstit puhuvat Jumalan salatusta olemuksesta, joka ylittää kaiken ihmisymmärryksen. Jumala on yksi, mutta hän on ilmoittanut meille itsensä Isänä, Poikana ja Pyhänä Henkenä. Hän vaikuttaa Luojana, Lunastajana ja Pyhittäjänä. Usko kolmiyhteyseen Jumalaan ei käsittele Jumalan olemusta tiedollisesti eritellen vaan ihmetellen, ylistäen ja hänen armotekojaan julistaen.

Alussa lukemani raamatuntekstit ovat osalle teistä tuttuja ja ne sisältävät lähes muuttumattomana; Aaronin siunauksen eli Herran siunauksen ja Jeesuksen kaste- ja lähetyskäskyn.

Kun ne ääneen lausutaan tai vastaanotetaan liitytään samalla vuosituhansia pitkään traditioon eli tapaan. Liitytään itse ja liitetään toinen toisemme sen siunauksen ja valtuutuksen suojaan, jonka suojaan kristillisessä maailmassa on alusta lähtien toinen toistamme siunattu ja suojattu, lähetetty ja lähdetty lähelle ja kauas.

Kun tämän saarnan jälkeen nousemme tunnustamaan kristillisen uskomme, teemme sen kastetunnustuksen sanoilla, jotka ovat saaneet muotonsa jo lähes 2000 vuotta sitten, 200-luvulta lähtien.

Kolminaisuuden päivänä meitä siis aiheellisesti muistutetaan, että usko ei käsittele Jumalan olemusta tiedollisesti eritellen vaan ihmetellen, ylistäen ja hänen armotekojaan julistaen.

Perinteisesti on toki ajateltu, että usko mystiikan ja spiritualiteetin, hengellisyyden merkityksessä ei erittele tiedollisesti uskoa, vaan se lähtee kokemuksesta, vakuuttumisesta, intohimosta ja palosta.

Yksi keskeinen jumalakäsitykseemme liittyvä luovuttamaton asia on dialogi, vuoropuhelu. Jumala itsessään, ollessaan kolminainen, on yksi, mutta on myös kolmesta persoonasta muodostuva ryhmä, keskenään keskusteleva sellainen.

Kaunis kuvaus kolmiyhenteisen Jumalan Isän, Pojan ja Pyhän Hengen jo ennen aikojen alkua alkaneesta dialogista, on Andrei Rublevin kuuluisa vanhan testamentin pyhä kolminaisuus ikoni vuodelta 1422, sitä kutsutaan myös vieraanvaraisuuden ikoniksi.

Siinä Aabrahamilla on vieraana kolme hahmoa, kolme enkeliä, joita hän kestitsee. Ikonissa he istuvat pöydän ääressä, kuin valmiina alkamaan keskustelun.

Mutta Jumala ei käy vain yksinpuhelua, tai vain persooniensa välistä keskustelua, vaan alusta asti Jumala on keskustellut koko luomakunnan kanssa; ihmisen kanssa ja kaiken sen kanssa, jonka vartijaksi ja vaalijaksi ihminen on viisautensa ja tietonsa, myös tiedonhalunsa vuoksi asetettu. Ihmisellä Jumalan keskustelukumppanina on suuri vapaus, mutta myös suuri vastuu.

Kun puhumme Jumalasta, puhumme hänestä, joka on salattu ja mystinen ja silti lähellä ihmistä. Jumala on yksi, mutta hän on ilmoittanut kristillisessä elämässä meille itsensä Isänä, Poikana ja Pyhänä Henkenä. Hän vaikuttaa Luojana, Lunastajana ja Pyhittäjänä.

Muoin elänyt Kirkkoisä Augustinus, kolminaisuuden tutkija kertoo nähneensä merkillisen unen. Siinä pieni poika kaivoi merenrantaan kuoppaa. Pojalla on kädessään simpukankuori.

Saatuaan kuopan valmiiksi hän alkoi ammentaa sillä merestä vettä ja kaataa sitä kaivamaansa koloon. Augustinus ei ymmärtänyt, mitä tämä puuha tarkoitti, ja hän kysyi sitä pojalta. ”Minä tyhjennän valtamerta”, oli tämän vastaus.

Herättyään kirkkoisä ymmärsi, mihin oli ryhtynyt yrittäessään selittää ihmisille sitä, mikä ja kuka Jumala on kolmessa persoonassaan. Mittaamattomaan ja vaikeaan tehtävään, jossa on paljon salattua ja jota on vaikeaa ymmärtää.

Tutkiessaan Jumalan olemusta hän toimi kuin unen poika, ammensi Jumalan mittaamatonta suuruutta oman ajattelunsa simpukankuorella. Se kertoi salatusta Jumalasta, joka rakastaa luomaansa ihmistä.

Kun kirkossa puhutaan opista, se on tapa ymmärtää uskon ja rakkauden kohdetta, Jumalaa ja hänen tekojaan. Oppi on pyrkimystä etsiä vastausta siihen, kuka Jumala on ja mitä hän on tehnyt. Samalla se tekee ihmisen nöyräksi. Ihminen ehkä tarvitsee oppilauseita, mutta Jumalaa ei niihin saa mahtumaan.

Jumala on valtameren kaltainen salaisuus: rannaton, mittaamattoman syvä, suunnattoman suuri, pelottava voimassaan ja mykistävä kauneudessaan. Sanalla sanoen Jumala on pyhä. Hänen salaisuutensa avautuu simpukankuorellinen kerrallaan, milloin ajattelun avulla, milloin rukouksen hiljaisuudessa, milloin yhteen ääneen ylistykseen yhtyen: ”Me uskomme yhteen Jumalaan...”

Jeesus vertaa Pyhän Hengen työtä tuuleen. ”Tuuli puhaltaa missä tahtoo. Sinä kuulet sen huminan, mutta et tiedä, mistä se tulee ja minne se menee.

Samoin on jokaisen Hengestä syntyneen laita.” Kreikan kielessä ”tuuli” ja ”henki” ovat sama sana. Jeesuksen sanat voitaisiin siis kääntää myös: ”Henki puhaltaa missä tahtoo. Sinä kuulet sen huminan, mutta et tiedä, mistä se tulee ja minne se menee. Samoin on jokaisen Hengestä syntyneen laita.”

Kolminaisuuden asiaa rippikoululaisille kuvatessani käytän toisinaan vertauskuvaa vedestä, jolla on kolme olomuotoa, tai kolmiosta, joka on yksi, mutta jolla on kolme kulmaa. Mutta nämä mallit jäävät auttamatta kaukaisiksi kolminaisuuden käsittämättömyyden edessä.

Raamattu tutustuttaa meidät Jumalaan, joka Sanallaan luo maailman, liikkuu Henkenä vetten yllä. Jumalaan, joka syntyy ihmiseksi, joka puhuttelee ja puhuu taivaallisesta Isästä, ja lupaa seuraajilleen Puolustajan, Totuuden Hengen. Jumalaan, joka lupauksen mukaisesti laskeutuu taivaasta, ja vaikuttaa nimeensä kastetuissa taistellen ihmisessä vaikuttavaa syntiä vastaan.

SELITYSPALSTA: MITÄ ON TUNNUSTUS, AAMENESTA ÖYLÄTTIIN?

Lähde: Evankelis-luterilaisen kirkon verkkosivut mukaillut ja koonnut Tuula Paasivirta

Tunnustus ilmaisee uskoa ja elämän suuntaamista sen mukaan. Tunnustaminen on oman itsensä jättämistä sen varaan, mihin tunnustaa uskovansa. Uskontunnustuksen lausuminen on kunnian antamista Jumalalle ja kiittämistä hänen pelastusteoistaan.

Varhaisimmat kristittyjen tunnustukset olivat lyhyitä: ”Jeesus on Herra”, ”Jeesus on Kristus”, ”Herra Kristus”, ”Jeesus on Jumalan Poika” (Luuk. 9:20, Room. 10:9, Fil. 2:11, 1. Joh. 4:15).

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon opillinen perusta on lausuttu kirkkolain ja kirkkojärjestyksen alussa (Kirkkolaki 1:1 §, Kirkkojärjestys 1:1 §). ”Kirkko tunnustaa sitä Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa, joka on lausuttu kolmessa vanhan kirkon katolisessa uskontunnustuksessa, jotka ovat apostolinen, nikealaiskonstantinopolilainen ja Athanasiuksen uskontunnustus, sekä luterilaisissa tunnustuskirjoissa.”

Kirkko pitää korkeimpana ohjeenaan periaatetta, että kaikkea oppia kirkossa on tutkittava ja arvioitava Jumalan pyhän sanan mukaan. Opin suhteen Raamattu on arvohierarkiassa ensisijainen, seuraavina tulevat kolme vanhakirkollista katolista tunnustusta ja luterilaiset tunnustuskirjat.

TAMPEREEN KALEVANKANKAAN HAUTAUSMAAN KARTTASOVELLUS

Teksti: Eva Wäljas Tampereen seurakunnat ja mukaillut Tuula Paasivirta.

Tampereen Kalevankankaan hautausmaalla voi suunnistaa matkapuhelimen avulla. Uusi karttasovellus antaa äänen edesmenneille tamperelaisille merkkihenkilöille. Se avattiin syyskuussa 2019. Se on tuotettu yhdessä tamperelaisen Aamulehden liitteen Moro-lehden ja Tampereen seurakuntien yhteistuotantona.

Karttasovelluksen tuottaja Anni Mylläri ja Tampereen seurakuntien tiedottaja Eva Wäljas toivovat, että uusi karttasovellus lisää kaupunkilaisten kiinnostusta Kalevankangasta kohtaan.

– Kalevankankaan hautausmaalle on haudattu kymmeniä tamperelaisia merkkihenkilöitä, joiden ansiosta Tampere oikeastaan on sellainen kuin se on. Nyt heidän elämäntyönsä nostetaan esiin uudessa opastuskartassa, kertoo Moro-lehden tuottaja Jari Mylläri, joka on yksi kartan tekijöistä.

Kalevankankaalta löytyy niin kirjailija Väinö Linnan, muusikko Juice Leskisen, punapäällikkö Hugo Salmelan kuin arkkitehti Wivi Lönninkin viimeinen leposija.

Hautausmaa on peräti 17 hehtaarin suuruinen, ja alueella käy vuosittain kymmeniä tuhansia ihmisiä. Se onkin Tampereen suurin nähtävyys ja turistikohde. Sen vuoksi Tampereen seurakunnat ja Moro-lehti tekivät yhdessä uuden, digiteknikkaa hyödyntävän kännykkäkartan, jossa merkkihenkilöiden elämäntyö saa pääroolin.

Karttasovelluksessa on hautapaikan sijainti, kuva ja lyhyt selostus henkilöstä tai hautamuistomerkistä. Tekstit voi myös kuunnella tamperelaisnäyttelijä Ahti Jokisen lukemana. Sovellusta voi käyttää älypuhelimella tai tietokoneen nettiselaimella.

Pirkanmaan kulttuurirahasto myönsi työryhmälle 10 000 euron apurahan mobiilikartan valmistamiseksi. Työryhmään kuuluivat Jari Myllärin lisäksi kehittämistyön asiantuntija ja tiedottaja Eva Wäljas, hautaustoimen päällikkö Jyrki Lehtonen, viestintäjohtaja Sami Kallioinen ja pastori Jussi Holopainen seurakunnilta.

Mobiilikartta saatiin valmiiksi parahiksi ennen Tampereen 240-vuotisjuhlia, sillä julkistamisjuhlat olivat 22.9.2019 Kalevankankaan hautausmaalla.

Elävä puisto

– Olen pohtinut työtä tehdessäni paljon enemmän elämää kuin kuolemaa, sanoo Anni Mylläri, joka on tuottanut karttaan tekstit ja sisällöt.

– On ollut mielenkiintoista syventyä elämäntarinoihin ja tutustua tamperelaisiin merkkihenkilöihin. Myös kuljeskelu hautausmaalla on ollut mukavaa, sillä se on puisto täynnä elämää: olen nähnyt oravia, myyrän ja lukuisia lintuja, jotka ovat yllättävän kesyjä. Kalevankangas on monipuolinen ja elävä luontokohde keskellä kaupunkia.

Hautausmaakartan tarinat pohjautuvat toimittaja Hannu Hyttisen laatimiin teksteihin, jotka on aikaisemmin julkaistu paperisessa hautausmaakartassa. Mobiilikartassa on niiden lisäksi paljon uusia nimiä, ja Anni Mylläri on linkittänyt tarinoihin lisämateriaalia Ylen elävästä arkistosta.

– Aikaisempi versio oli hyvin miesvaltainen. Nyt yritin löytää mukaan enemmän naisia, sanoo Anni Mylläri.

Anni Mylläri on tutkinut Tampereen historiaa, kaivellut arkistoja ja käynyt läpi muistokirjoituksia. Projektin myötä hän sanoo oppineensa ennen kaikkea Tampereesta ja tamperelaisuudesta: – On käynyt selväksi, että täällä on aina ollut vahvoja sillanrakentajia ja kehittäjiä, jotka ovat luotsanneet kaupunkia pois vaikeista ajoista ja vastakkainasettelusta. Tampereen historiassa olisi paljon opittavaa siinä, miten tunnistetaan traumat ja vastakkainasettelut ja miten niistä päästään yli.

Anni Mylläri uskoo, että mobiilikartasta on iloa monille kohderyhmille. Hän toivoo, että esimerkiksi opettajat ja opiskelijat voivat hyödyntää sitä kouluprojekteissaan. Toisaalta vierailu hautausmaalla on hyväksi kenelle tahansa: – Monilla ihmisillä on nykyisin kovin vieraantunut suhde kuolemaan. Luulen, että jos ihmiset liikkuisivat enemmän hautausmailla, myös suhde kuolemaan voisi muuttua normaalimmaksi.

– Usein hautausmaat esitetään elokuvissa ja kirjallisuudessa pelottavina paikkoina, vaikka ne päinvastoin ovat täynnä elämää, Mylläri pohtii.

Saavu kirkkopostin toimittajan huomio. Vaikka jutussa puhutaan mobiilisovelluksesta, niin kuvailun voi lukea ja myös kuunnella lyhyinä äänitteinä www.kalevankangas.fi Ja tämä on mielenkiintoinen aarteisto, johon kannattaa tutustua.

VIRREN TARINA

131 Oi Isä kaikkivaltias

Isä Jumal', valtiias Herra

Virsikirjamme kolminaisuusvirret ovat yleensä aika vanhoja. Omana aikanamme syntyneitä on vain yksi (135). Melkein kaikki myös ovat ulkomaista alkuperää. Vain tämä yksi virsi on alun perin suomalainen. Se on ollut mukana ensimmäisestä virsikirjastamme (1583) lähtien. Se on Jaakko Finnon sepittäjä.

Vuosisatojen mennen Jaakko Finnon tekstiä on useita kertoja muokattu ja uudistettu, niin että hänen alkuperäisestä sanoituksestaan ei juuri mitään ole jäljellä. Jos ulkokuori näin onkin muuttunut, on sisällön ydin yhä tallessa. Aikaisemmissa virsikirjoissa tätä virttä seurannut Nicolaus Deciuksen (n. 1485-1546) "Oi pyhä Isä Jumala" on nyt jätetty muilta osin pois, mutta sen ensimmäinen säkeistö on otettu Finnon virren loppusäkeistöksi. Siinä kajahtaa kirkkaana Gloria eli Kolminaisuuden ylistys.

Tauno Väinölä

VIRSI 131

1.

Oi Isä kaikkivaltias,
maan, taivaan luoja laupias,
on herruuttasi täynnä maa
ja taivas soi sen kunniaa.
Eteesi käymme kiittäen
ja tarpeitamme rukoillen.

2.

Oi Kristus, Poika Jumalan,
kirkkaus Isän kunnian,
toit armon kuolemallasi,
me saamme olla kansasi.
Siis nytkin meitä armahda
ja synneistämme paranna.

3.

Oi Pyhä Henki, lohduta,
riidat ja sodat sammuta,
lannista vilppi, viekkaus,
vahvista totuus, rakkaus.
Tie näytä Vapahtajan luo,
hän turvan etsiville suo.

4.

Oi pyhä Isä Jumala
ja pyhä Poika ainoa,
oi Pyhä Henki kirkkauden,

Jumala kolmiyhteinen,
nyt kristikunta päällä maan
sinulle laulaa kiitostaan.

PYHÄ KOLMINAISUUS

Runo Andrei Rublevin ikonista, kirjoittanut Kaisa Raittila
Ilmestynyt kirjassa ”Ikonin hiljainen puhe”, Kirjapaja 2011

Matkan pölyyn pukeutuva pyhä
laskee sauvansa käydäkseen pöytääni.
Niin vaatimaton ateria vieraalleni.
Tässä pöydässä ylhäältä katsovan on kumarrettava päänsä.
Sinä kapeaharteinen voimattomuuden Jumala
nöyryyt katsomaan minua ja odotat,
henkesi ojentaa varovasti käden.
Sinä lupaat minulle lapsen,
minulle pettymysten ja karikoiden kaatamalle,
kuilujen kuivettamalle.
Kaikkien epätoivoisten odottajien hämmästykseksi
tulet pölyistä tietä tuulen riipomani keskelle
ja lupaat minulle lapsen,
pienen pyhän poikasi
pöytään katetussa maljassa.
Pöydässä on minulle paikka,
jossa kasvoni kylpevät vähäisyytesi valossa
ja mykkyytesi puhuu peruuttamattomia sanoja.
Varjele minua siipiesi muurilla.

KIITOS LUKIJALLE – LUKIJA VAIHTUU

Hannele Töllikkö on toiminut Kirkkopostin/ Saavu kirkkopostin äänilehtilukijana viimeiset 15 vuotta. Maaliskuun 2024 lehden numero oli viimeinen, jonka hän luki. Kirkkohallitus kiittää Hannelea sydämellisesti hienosta ja tärkeästä työpanoksesta. Hän on lukenut meille lehteä Ari Suutarlan, Hannes Tiiran ja Tuula Paasivirran päätoimittajuus aikana. Ja Kirkkohallituksessa Katri Suhonen ja Arja Kunnala kiittävät hekin hyvästä yhteistyöstä Hannelea. Yhdyn myös näihin kiitoksiin. On ilo tehdä yhteistyötä joustavan ja tunnollisen henkilön kanssa. Toivotamme hyviä vapaavuosia Hannelelle.

Lehden lukemisessa aloitan tästä lehdestä lähtien minä Tuula Paasivirta. Voit lähettää minulle palautetta ja luonnollisesti muustakin lehteen liittyen. Luen lehteä kotonani ja se on uusi, mielenkiintoinen tehtävä minulle.

LOPPUSANAT

Lehden tämän numeron loppu. Ja seuraava lehti ilmestyy syksyllä. Lehden tekijät toivottavat kaikille hyvää kesää.